Elf vragen over Wilders

Dick Pels

Geachte lezers en lezeressen. Er bereiken mij de laatste tijd veel vragen over de heer Wilders en diens PVV. Ik zal de meest gestelde vragen hierna zo goed mogelijk proberen te beantwoorden. Twee dingen vooraf, zodat we goed begrijpen waarom het zo lastig is om het moderne populisme te plaatsen. Ten eerste: het blijkt geen incident te zijn, geen tijdelijke ontsporing van onze normale democratie, maar een politiek blijvertje. Ten tweede: het is niet iets ouds maar iets nieuws. Het is een combinatie van politieke ideeën en stijlelementen die in deze combinatie niet eerder zijn vertoond. Ook daarom schiet ons denkraam te kort.

Is Wilders extreem-rechts?

Nee. Dit etiket is de links-politiek-correcte aanduiding voor het absolute kwaad in de politiek, roept altijd weer de spoken van fascisme, holocaust en tweede wereldoorlog op, en dient vooral om de geëtiketteerde persoon zwart of bruin te maken. Het miskent bovendien dat links en rechts elkaar soms dicht naderen, zeker in hun extreme varianten. De PVV neemt tegenwoordig ook standpunten in die lijken op die van de SP. Vergelijkingen tussen de PVV en fascistische partijen zijn natuurlijk niet taboe (Wilders stelt zelf de islam gelijk aan fascisme) mits zij op zakelijke historische gronden worden gemaakt en niet als stok om de hond te slaan. Wilders geeft wat dit betreft het slechte voorbeeld. Wél valt deze vorm van ‘demonisering’ onder de vrijheid van meningsuiting, die ook hij erg belangrijk vindt.

Is Wilders dan misschien extreem?

Wilders is tegen het politieke establishment en de gevestigde partijenpolitiek. Hij levert dus volgens sommigen ‘systeemkritiek’ of erger: hij wakkert ‘systeemhaat tegen de overheid’ aan. Daar is op zichzelf natuurlijk niets mis mee. Wilders-bestrijder Pechtold vond de Haagse politiek ooit ‘vuil en vunzig’, en ook minister Van der Laan vindt het ‘niet leuk’ in Den Haag. Het Nederlandse politieke systeem lijdt aan achterstallig onderhoud en moet nodig op de schop. Het is dus de dure roeping van kritische intellectuelen en dito politici om systeemkritiek te leveren. In zijn taalgebruik is Wilders inderdaad nogal extreem, in de zin van: beledigend en

onparlementair. Maar de mores in ons lieve parlementje zijn wel erg voorzichtig en braaf. We kunnen wel wat opschudding gebruiken.

Is Wilders een democraat?

Of zelfs ‘een democraat in hart en nieren’, zoals hij zelf beweert? Ja en nee. Laten we niet vergeten dat de letterlijke betekenis van democratie is: alle macht aan het volk. Populisme is in die zin één van de twee hoofdstromen in het democratisch denken, naast de representatieve of ‘elitaire’ democratie. Strikt genomen is Wilders dus een betere democraat dan wij antipopulisten, omdat wij vinden dat het volk zichzelf niet kan regeren, en geloven in het nut van gekozen politieke elites. Bovendien is links wel heel erg snel vergeten dat het in de jaren zeventig zelf populistisch was: alle macht aan het volk! En felle, soms extremistische systeemkritiek leverde!

Wilders en zijn collega-PVV’ers zijn democratisch gekozen parlementariërs. Anders dan de fascisten en nationaalsocialisten willen zij de parlementaire democratie niet afschaffen, maar opereren zij binnen de regels ervan, natuurlijk met behoud van het recht van ‘systeemkritiek’. Ze bevinden zich dus (nog net) aan de binnenkant van de rechtsstaat. Maar Wilders is geen democraat voorzover 1. hij een leiderschapspartij aanvoert die geen inspraak of controle duldt van leden of kiezers; 2. weigert op een behoorlijke manier in debat te gaan, en de media misbruikt (die zich daarvoor graag laten misbruiken) om beledigende frasen te roepen, meteen weg te wezen, en de peilingen af te wachten; 3. de vrijheid van meningsuiting en andere grondwettelijke vrijheden zeer selectief hanteert, want ze gelden alleen voor aanhangers van Wilders zelf en niet voor moslims en alle anderen.

Waarom noemt Wilders zijn partij de Partij voor de Vrijheid?

Wilders is net als veel andere populisten een voormalige liberaal, die individualisme (‘ik eerst’) verbindt met nationalisme (‘eigen volk eerst’). Hij is geen nationaal-socialist maar een nationaal-individualist (zie mijn uitgebreide artikel in De Groene Amsterdammer van 4 november). Daarom spreekt hij egocentrische burgers aan die weinig op hebben met solidariteit, willen houden wat ze hebben en ‘vreemdelingen’ liever kwijt zijn dan rijk. Wilders’ vrijheid is vooral negatief van inhoud: het is de vrijheid om van islamieten, Europa en de linkse elite bevrijd te zijn. Dus de vrijheid om moslims te discrimineren en deporteren, Nederland van de buitenwereld af te sluiten, de elite naar huis te sturen en ‘het volk’ te laten regeren. Dat laatste houdt natuurlijk in: alle macht aan de nieuwe elite van Wilders c.s., die zichzelf beschouwen als de enig ware vertegenwoordigers van het volk.

Haat Wilders moslims?

Wilders maakt een onderscheid tussen moslims als mensen en de islam als verderfelijke, ondemocratische en gewelddadige ideologie. Tegen de eersten heeft hij zogenaamd niets, tegen de tweede alles. Die scheiding is volstrekt opportunistisch en ongeloofwaardig. Hoe kan er een islam zijn zonder moslims die de koran reciteren, naar de moskee gaan, de tradities en rituelen van de godsdienst in stand houden? Wilders heeft die idiote splitsing nodig vanwege het simpele feit dat de meeste moslims brave burgers zijn die hun best doen om hier een beetje te aarden en hun kinderen een beter bestaan te geven. Dus om de onmogelijke kloof te dichten tussen zijn hysterische opvatting dat ‘de’ islam ‘in essentie’ ondemocratisch, anti-westers en gewelddadig is, maar dat dit in de echte wereld slechts geldt voor het allerkleinste deel ervan. Maar dat deeltje bestaat dus wel. In zoverre heeft Wilders gelijk, maar zijn gelijk is honderdmaal kleiner dan de absolute waarheid die hij uitdraagt.

Is Wilders bang?

‘Angst voor de barbaren brengt het risico met zich mee dat we zelf barbaren worden’, zegt de Frans-Hongaarse filosoof Tzvetan Todorov. Angst zet zich vaak om in haat: in het nauw gedreven sla je wild om je heen. Politiek fanatisme wortelt vaak in een persoonlijk gebrek, een tragisch tekort, een woede die maar niet overgaat. Vreemdelingenhaat is een bezwering van de eigen angst voor het vreemde. Wilders is een heel erg vreemde man.

Maakt Wilders mensen bang?

Door in steeds extremere bewoordingen te waarschuwen voor een op handen zijnde islamisering van ons land en Europa (we worden onder de voet gelopen, er komt een islamitische tsunami aan, we leven binnenkort - of nu al - in Eurabië) maakt Wilders allerlei mensen bang en boos die nog nooit een islamiet van dichtbij hebben gezien, maar ze alleen kennen via wat Wilders in de media over ze zegt. Hij is een handelaar in angst, zei Geert Mak terecht. Wilders gebruikt verbaal geweld en intimideert in woord en gebaar, en jaagt daarmee ook zijn medepolitici angst aan. Die weten in meerderheid niet wat ze met deze agressor aanmoeten, en gaan van de weeromstuit heel hard luisteren naar zijn kiezers. Die worden daardoor alleen maar banger en bozer.

Vormt Wilders een gevaar voor de staatsveiligheid?

Dus niet voorzover hij de ‘systeemhaat’ aanwakkert, het politieke establishment op de korrel neemt, de sociale cohesie bedreigt of ‘de democratie ondermijnt’. Wél voorzover hij vuur aantrekt van vooral buitenlandse salafisten en potentiële terroristen. Want in Nederland is het inmiddels rustiger geworden op het AIVD-front. Als Ayaan Hirsi Ali nu nog denkt dat er in Nederland een leger van Allah-soldaten klaarstaat om de zaak over te nemen, is zij echt de weg kwijt.

Is Wilders een racist?

Volgens wetenschappers heeft Wilders’ PVV ‘een positieve oriëntatie op het eigene en een afkeer van het vreemde’. Met het eerste is niets mis, met het tweede wel. Wilders ziet hoofddoekjes, ‘haatbaarden’ en lange witte jurken als een vorm van vervuiling van de openbare ruimte. Het is volgens hem tijd voor een grote schoonmaak: we moeten ‘onze straten gaan terugveroveren, en zorgen dat Nederland er weer gaat uitzien als Nederland’. Islamitische medeburgers zijn dus als ‘vuil’ dat uit de samenleving moet worden verwijderd. Maar hoofddoekjes, baarden en djellabahs zitten op en aan levende mensen. Voorzover alle islamieten verdacht worden gemaakt en uitgesloten op grond van hun religie, pleegt Wilders een vorm van cultureel racisme. Hij discrimineert op grond van religie en cultuur, en komt daarmee gevaarlijk dicht in de buurt van etnisch (vooral anti-Marokkaans) racisme.

Wilders’ Hitler-vergelijkingen slaan daarom als een boemerang op hemzelf terug. Zijn demonisering van de islam volgt in feite hetzelfde redeneerpatroon als ***Mein Kampf***, net zoals ***Fitna*** de beeldtaal volgt van bekende nazipropagandafilms, zonder overigens het technisch en esthetisch niveau ervan bij benadering te halen. ***Fitna*** is ‘een belediging voor het filmvak’, zoals Van Goghs regieassistent Doesjka van Hoogdalem terecht opmerkte.

Wordt Wilders de baas in Nederland?

Veel van zijn potentiële kiezers zeggen: hij is wel erg extreem, maar hij is de enige die zegt waar het op staat. Net als bij Fortuyn zullen veel burgers in het stemhokje gematigder kiezen. Bij de gevoelens van onbehagen van de boze en bange burger passen meerdere politieke verhalen. Omdat andere, meer optimistische en progressieve verhalen ontbreken, en veel politici dat burgerressentiment ondraaglijk serieus nemen, heeft Wilders tot nu toe een vrij schootsveld.

Wat moeten we tegen Wilders’ kiezers zeggen?

Ik heb respect voor de kiezer, ook voor die van de PVV, zei Femke Halsema bij ***Pauw & Witteman***. Maar respect voor alle kiezers is populisme. Dan heb je geen politiek en politici meer nodig. Wilders maakt hier zelf graag misbruik van door elke forse kritiek op zijn standpunten af te doen als een ‘belediging voor zijn kiezers’, dus voor de democratie.

Maar we mogen tegen de potentiële PVV-kiezer zeggen: je sympathiseert met een fout personage en een partij die niet deugt. Wilders is weliswaar niet extreem-rechts of een hedendaagse fascist, maar wel een nostalgische witte nationalist en een gemankeerde democraat met hufterig taalgebruik en autoritaire en racistische denkbeelden. Helaas moeten we er rekening mee houden dat minstens 15% van het electoraat er ook zo over denkt. Die moeten we dus gewoon proberen weg te stemmen.

Dit stuk verscheen eerder op de opiniesite Joop.nl. Zie http://www.joop.nl/opinies/detail/artikel/-364a0eb44d/ voor meer dan 130 reacties, waaronder enkele lovende van Wildersstemmers.